

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního ke „sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zlepšování energetické účinnosti prostřednictvím informačních a komunikačních technologií“

KOM(2008) 241 v konečném znění

(2009/C 175/16)

Dne 13. května 2008, v souladu s článkem 262 Smlouvy o založení Evropského společenství, se Komise rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zlepšování energetické účinnosti prostřednictvím informačních a komunikačních technologií

KOM(2008) 241 v konečném znění.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 10. listopadu 2008. Zpravodajem byl pan HERNÁNDEZ BATALLER.

Na 449. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 3. a 4. prosince 2008 (jednání dne 4. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro, 3 hlasy byly proti a 21 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor se domnívá, že udržitelný rozvoj musí být jedním z prioritních aspektů politik EU. Mezi způsoby, kterými má být udržitelného rozvoje dosaženo, patří energetická účinnost, rozvoj nových alternativních zdrojů energie („obnovitelných“, „čistých“, „zelených“) a přijetí opatření na snížení emisí CO₂ zaměřených na boj se změnou klimatu za účelem.

1.2 Sdělení, které Komise předložila, je krokem vpřed tímto směrem, neboť navrhuje podporu národních a regionálních programů v oblasti výzkumu a technologického rozvoje (VTR) a informační a komunikační technologie (IKT) považuje za hnací motor energetické účinnosti.

1.3 Výbor souhlasí s názorem Komise, že IKT jsou dvojnásobným přínosem k cílům udržitelného rozvoje. Za prvé, výzkum, rozvoj a inovace složek, zařízení a služeb IKT umožní energetickou úsporu při jejich používání. Za druhé, uplatňování IKT v rozdílných ekonomických oblastech, a to jak při výrobě, tak i při spotřebě, umožňuje „dematerializaci“ mnoha postupů a náhradu fyzických a materiálních výměn službami on-line, opět s odpovídající energetickou úsporou. Kromě toho Výbor také považuje za důležité začlenit energetické úspory do celého procesu výroby a používání technických přístrojů a nezaměřovat se pouze na účinnou spotřebu během životnosti přístroje.

1.4 Záměrem sdělení Komise je v souladu s těmito cíli prosadit zahájení počáteční fáze shromažďování informací a vypracování analýzy, na jejichž základě bude připraveno druhé sdělení, ve kterém by měly být určeny hlavní směry činnosti⁽¹⁾. Výbor se nicméně domnívá, že je zásadní podpořit činnosti zaměřené na energetickou účinnost v krátkodobém a střednědobém časovém horizontu.

1.5 Důležitým faktorem pro dosažení energetické účinnosti je z hlediska nabídky výměna zařízení, která mají vysokou spotřebu energie z důvodu technologické zastaralosti nebo z důvodu končící životnosti. Více než 50 % elektrospotřebičů v evropských domácnostech je starší 10 let a lze je považovat za energeticky neúčinné. Komise může podpořit – jako předběžný krok či alternativu k vytváření příslušných směrnic – kritéria pro průmysl, která by s pomocí vnitrostátních vlád a organizací spotřebitelů a uživatelů usnadnila plány na náhradu těchto zařízení.

1.6 Výbor se například domnívá, že zavedení pozemní digitální televize v různých členských státech by se mělo využít pro obnovu přijímačů a měly by se nahradit tradiční obrazovky s katodovými trubicemi (CRT) televizemi s obrazovkami z tekutých krystalů (LCD). To znamená například podporovat prostřednictvím dohod s výrobcí a spotřebitelskými organizacemi výrobu a prodej integrovaných zařízení, které zaručí interaktivitu, místo aby se prodávaly periferní dekodéry, které se připojují k analogovým televizním přijímačům. Ze studií vyplývá, že CRT televizory spotřebují o třetinu více energie než LCD televize, a spotřeba při pohotovostním režimu neboli *stand by* je až o 60 % vyšší.

⁽¹⁾ Jedním z příkladů těchto přípravných prací v podobě shromažďování informací a vypracování analýzy je nedávná studie Komise s názvem „The implications of ICT for Energy Consumption“ (e-Business Watch, Study report č. 09/2008, http://www.ebusiness-watch.org/studies/special_topics/2007/documents/Study_09-2008_Energy.pdf).

1.7 Podobné přístupy může Komise přijmout v souvislosti s jinými oblastmi, k nimž patří např. rozvodné sítě (výroba a distribuce), inteligentní budovy a inteligentní osvětlení. To znamená rozvíjet elektronické obchodování s elektřinou a nové technologie týkající se výroby a distribuce, systémy správy, měření a zobrazování energetických úspor v budovách, jakož i pokračovat v oblasti inteligentního osvětlení – vnitřního, vnějšího a pouličního – umožňujícího využívat zdroje světla, které jsou schopny se elektronicky přizpůsobovat okolí dle potřeby světla.

Je známo, že např. energie vynaložená na výrobu a vývoj počítačů trojnásobně převyšuje energii, kterou spotřebují během období životnosti. Je třeba zohlednit také vysokou energetickou spotřebu serverů a internetových vyhledávačů a pracovat na specifických řešeních v této oblasti s ohledem na velmi rychle narůstající využití internetu a nárůst energetické spotřeby, který vzniká v souvislosti s technologickým sbližováním. Stejně tak je důležité vážit si energetické úspory, která může vzniknout při použití interoperabilních zařízení normalizovaných z hlediska technologických standardů, což vede ke snížení počtu přístrojů a k jejich většímu využití v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2005/32/ES ze dne 6. července 2005 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign energetických spotřebičů⁽²⁾.

Spotřebitelé mohou významně přispět k úsporám prostřednictvím vhodného využití nových technologií; také v tomto případě umožní rozvoj počítačových programů a technologie rychle a jednoduše poskytnout informaci o vhodném využití přístrojů, jakož i změřit energetickou úsporu, jíž mohou dosáhnout. Spotřebitelé např. mohou omezit dobu, ve které jsou počítače a související přístroje zapnuty, pouze na dobu, kdy jsou používány a vyhnout se používání spořiče obrazovky nebo šetřícího režimu, optimalizovat využití tiskáren apod. Obecně lze říct, že „neviditelná spotřeba“, kterou mají spotřebiče v režimu již zmíněného pohotovostního režimu neboli *stand by*, může tvořit až 12 % celkové roční spotřeby elektřiny domácností, a je enormní v případě, že jsou navíc špatně využívány technologie a současně jsou používány přístroje zastaralé. Nutnost výměny spotřebičů s sebou přináší vysoké náklady pro spotřebitele, na které by v určitých případech měly být poskytnuty sociální příspěvky.

1.8 Toto směřování by mělo být doplněno osvědčeními o kvalitě a přesnými a jasnými informacemi pro uživatele na označeních výrobků o jejich energetické účinnosti, o jejich environmentální nebo uhlíkové stopě atd. za účelem zvyšování povědomí občanů, orientace jejich poptávky a účinného a udržitelného využívání energie. Zkušenost, kterou lze získat v souvislosti s IKT v audiovizuálním odvětví, elektronických komunikacích, odvětví elektřiny, u inteligentních budov či osvětlení, by mohla být využita pro opatření energetické úspory v jiných zásadních odvětvích, v nichž Komise zahájila svou činnost, jako např. automobilový průmysl, zpracovatelský průmysl nebo doprava.

Výbor vyzývá Komisi, aby byla aktivní při informování spotřebitelů, podniků, veřejné správy apod. a prostřednictvím různých médií a prostředků zvyšovala povědomí.

1.9 Komise by měla také podnítit rozvoj standardizovaných a důvěryhodných ukazatelů za účelem měření a vyhodnocení energetických úspor, kterých může být dosaženo používáním IKT. Přispělo by to ke snížení nepravdivého či zavádějícího používání konceptů „zelené“ či „čisté“ energie jako čistě marketingové strategie bez skutečného opodstatnění, které by bylo prokazatelné a měřitelné formou úspory energie a snížení emisí. Vytvoření těchto ukazatelů by pomohlo vyjasnit, kdy se jedná o nekalé obchodní praktiky, zejména v případě reklam používajících pojmy ekologického marketingu.

Je nutné podporovat, aby v prostředí privatizace a liberalizace energetického trhu podniky investovaly do energetické úspory a udržitelnosti, a přivést podniky k tomu, aby tyto investice viděly jako obchodní příležitost a jako oblast pro udržitelnou a kvalifikovanou zaměstnanost.

1.10 Výbor považuje za nezbytné posílit politický podnět v EU zaměřený na zajištění zdrojů, které umožní dosáhnout navrhovaných cílů energetické úspory, a to prostřednictvím povinných opatření týkajících se vybavení, které mají odstranit nedostatky v národních plánech v této oblasti. Akce Společenství v této oblasti, založená na přijetí směrnice, by byla přidanou hodnotou pro akce členských států, aniž by se snižoval význam podpory Komise pro zavádění kodexů osvědčených postupů na vnitrostátní úrovni a pro provádění srovnávacích studií o energetické optimalizaci, která by fungovala jako pobídka v rámci EU a podněcovala by podniky k vypracovávání zpráv o energetické úspoře.

(2) Úř. věst. L 191, 22.7.2005, s. 29.

2. Důvody pro předložení stanoviska

2.1 Souvislosti

2.1.1 Sdělení Komise je vydáváno v kontextu:

- priorit stanovených Evropskou radou nejvyšších představitelů států a vlád, která se konala na jaře 2007 a která poukázala na nutnost čelit změně klimatu, mít k dispozici dostatek bezpečné a konkurenceschopné energie, a zajistit model udržitelného rozvoje pro 21. století. Tato Rada došla ke konsenzu, že je třeba zakotvit kombinovanou politiku pro oblast klimatu a energetiky do centra politického programu EU, jako symbol odhodlání Evropy vytyčila v tomto směru Evropská rada jasné a právně závazné cíle. Komise se domnívá, že do budoucna je třeba oddělit nepřetržitý růst evropského hospodářství, který je nezbytný pro dosažení plné zaměstnanosti a začlenění, od spotřeby energie. Informační a komunikační technologie (IKT) ⁽³⁾ musí při snižování energetické náročnosti a zvyšování energetické účinnosti hospodářství sehrát významnou roli;
- dne 23. ledna 2008 přijala Evropská komise soubor opatření, který dokazuje, že výše uvedené cíle jsou nejen proveditelné z technologického a hospodářského hlediska, ale že zároveň představují jedinečnou obchodní příležitost pro tisíce evropských společností;
- Evropského strategického plánu pro energetické technologie a mnoha dalších opatření, která Komise zahájila v nejrůznějších oblastech a která jsou zaměřena na boj proti změně klimatu.

2.2 Obecné připomínky

2.2.1 Předkládané sdělení má s ohledem na výše uvedené za cíl podpořit otevřenou debatu mezi zainteresovanými stranami v různých vybraných oblastech, k nimž mohou patřit vlastní výrobní oblast IKT, odvětví elektřiny, inteligentní budovy a inteligentní osvětlení. To znamená zahájit shromažďování informací a vypracovat analýzu, jakož i zahájit konzultace a partnerství za zapojení maximálního počtu aktérů, k nimž patří evropské instituce (Evropský parlament, Výbor regionů, Evropský hospodářský a sociální výbor), členské státy, průmysl, výzkumné instituce a spotřebitelé. Ti mohou mít významnou roli při pokusném využívání nových zařízení a složek.

⁽³⁾ Pojem IKT se vztahuje na mikro- a nanoelektronické složky a systémy, ale také na technologie budoucnosti, jako je např. fotonika, které slibují mnohem vyšší výpočetní výkon za zlomek dnešní spotřeby energie a snadno ovladatelná energeticky velmi účinná osvětlovací zařízení s vysokou zářivostí.

Komise by měla ve větším měřítku podpořit zapojení spotřebitelů a uživatelů do cílů energetické úspory prostřednictvím IKT tak, aby inteligentní nebyly pouze systémy této energetické úspory, nýbrž i jejich využívání občany. Pro zavádění této spoluúčasti na procesech výzkumu, rozvoje a inovací existují různé postupy, k nimž patří evropská síť *living labs*, které umožňují seznámit se přímo s názory, postoji a chováním uživatelů právě prostřednictvím mechanického pozorování pomocí IKT.

2.2.2 Součinnost a dohody o osvědčených postupech, které mohou být v rámci tohoto procesu rozvíjeny, umožní posílit pilotní iniciativy a výzkum a technologický rozvoj (VTR). Ve specifické oblasti IKT by výzkum energetické účinnosti probíhal v rámci vnitrostátních a regionálních programů, programu EU pro konkurenceschopnost a inovace a příslušných operačních programů financovaných v rámci politiky soudržnosti. To by podniky motivovalo k vyhodnocení své „environmentální stopy“ a na základě této analýzy k přijetí rozhodnutí spočívající na kombinaci pokročilých komunikačních sítí a obnovitelných zdrojů energie za účelem dosažení energetické úspory (tzv. „negawatty“).

2.2.3 EHSV se již u různých příležitostí vyjádřil na téma významu IKT pro dosažení strukturální změny a jejich důležitého přínosu pro inovace, mj. ve stanoviscích o nanotechnologiích ⁽⁴⁾, biotechnologiích ⁽⁵⁾, výzkumu zdraví ⁽⁶⁾, a zejména ve stanovisku o informačních technologiích. Sedmý rámcový program se těmito otázkami zabývá především horizontálně. Co se týká opatření v oblasti výzkumu a vývoje, je z ekonomického a environmentálního hlediska zásadní používat nejmodernější technologie a věnovat více prostředků z rozpočtu Společenství na podporu výzkumu a inovací ⁽⁷⁾.

2.3 Konkrétní připomínky

2.3.1 Komise zkoumá zejména odvětví elektřiny, které se v současné době nachází v procesu změn, jež se vyznačují liberalizací trhu, několikanásobným zvýšením počtu místních energetických sítí, integrací obnovitelných zdrojů energie (RES), rozšířením kombinované výroby elektřiny a tepla a mikrovýroby energie (mikrosítě, virtuální elektrárny), zkrácením řetězce mezi výrobou a spotřebou, energetickými kompenzacemi mezi uživateli a novými požadavky občanů.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 157, 28.6.2005, s. 22.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 234, 30.9.2003, s. 13, Úř. věst. C 61, 14.3.2003, s. 22 a Úř. věst. C 94, 18.4.2002, s. 23.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 74, 23.3.2005, s. 44.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 9, zpravodaj: pan Wolf, spoluzpravodaj: pan Pezzini, stanovisko k návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013).

2.3.1.1 O zlepšení rozvodné sítě, od výroby po distribuci, včetně větší účinnosti této sítě při omezení ztrát energie, se hovoří v hodnocení akčního plánu pro energetickou účinnost, k němuž EHSV v brzké době vydá stanovisko, na které odkazujeme ⁽⁸⁾.

2.3.1.2 Komise se soustředí také na možnosti energetických úspor, které přinášejí inteligentní budovy, a to jak z hlediska jejich využití u obytných, tak u obchodních budov. V této oblasti se hovoří zejména o rozvoji systémů správy energie a měření a zobrazování spotřeby energie, které budou mít mimo jiné za důsledek i zvýšení povědomí uživatelů o spotřebě. Je třeba zohlednit, že více než 40 % spotřeby energie v Evropě se vztahuje k budovám.

2.3.1.3 Výbor se domnívá ⁽⁹⁾, že je třeba najít nové kulturní pobídky a nové podněty jednak ke kompenzování vysokých nákladů a jednak ke zvýšení zájmu o:

- projektový výzkum,
- přezkoumání stavebních metod,
- využívání kvalitnějších materiálů, jež je třeba zavést do stavebního procesu,
- nová strukturální řešení.

2.3.1.4 EHSV opakuje ⁽¹⁰⁾, že z pohledu konečného spotřebitele je zapotřebí věnovat náležitou pozornost překážkám, které brání propagaci a provádění energetické účinnosti budov v Evropě: překážky v oblasti techniky, hospodářství, financí, práva, správy a byrokracie, institucí a řízení, sociálního chování, překážky způsobené absencí uceleného přístupu (nerovnováha mezi vytápěním a chlazením, nezohledňování klimatických podmínek ...).

Inteligentní domy přispívají k lepší kvalitě života, pohodlí a bezpečnosti osob, které je obývají, a k energetickým a ekonomickým úsporám. Konektivita nabízí přístup ke komunikačním službám (přijímání, adaptace a distribuce signálu rozhlasového a televizního vysílání prostřednictvím pozemních a družicových vln, ADSL, kabelu, rozvodné sítě) a také k jiným službám, které jsou velmi účinné z hlediska energetické úspory: senzory pro únik plynu a vody, pro nadměrnou spotřebu elektřiny z důvodu závad, automatický zavlažovací systém, klimatizace.

Používání aktivních a pasivních prostředků za účelem zlepšení environmentálních podmínek domů může snížit spotřebu domů až o 50 % a podle některých studií až o 70 % kombinací čistých energií a mechanických systémů environmentální kontroly.

⁽⁸⁾ Stanovisko CESE 1315/2008, zpravodaj: pan Iozia, CESE 1513/2008, Energetická účinnost – hodnocení národních akčních plánů.

⁽⁹⁾ Stanovisko CESE, zpravodaj: pan Pezzini, Úř. věst. C 162, 25.6.2008, s. 62. *Energetická účinnost budov – příspěvek koncových uživatelů*. Průzkumné stanovisko.

⁽¹⁰⁾ OJ C 162, 25.6.2008, p. 62, odst. 1.11.

2.3.2 Pokrok v oblasti inteligentního osvětlení – vnitřního, vnějšího a pouličního – umožní využívat zdroje světla, které jsou schopny se elektronicky přizpůsobovat okolí dle potřeby světla. Na trhu jsou již dostupné technologie, jako diody vyzařující světlo (LED) nebo nejnovější organické světelné diody (OLED), které mají velký potenciál energetické úspory. Přibližně jedna pětina celosvětově spotřebované energie se spotřebuje na osvětlení.

2.3.2.1 EHSV souhlasí s podporou dobrovolných dohod s cílem zavádět stále inteligentnější energeticky úsporné osvětlení ve všech vnějších i vnitřních veřejných prostorách.

2.3.2.2 Podpora ekologických veřejných zakázek v rámci ekosystému odvětví IKT s cílem dosáhnout uhlíkové neutrality a uzavírání dobrovolných dohod v rámci pilotních projektů může být vhodným způsobem pro směřování a zkoumání strukturálních změn.

Komise se musí podílet na tom, aby podniky, které investují do snížení své „environmentální stopy“, byly kromě toho, že budou mít prospěch ze snížení nákladů vyplývajících z energetických úspor, lépe přijímány u spotřebitelů. Součástí environmentálního řízení podniků musí být také samozřejmě vhodná recyklace elektronických složek, odpadu a přebytků. Recyklace by měla být zohledněna již při výrobě produktu tak, aby velká část použitých materiálů a složek byla recyklovatelná. Vzhledem k významu tématu vypracovává EHSV stanovisko z vlastní iniciativy zaměřené na toto téma, v němž se vyjádří k řízení odpadních elektrických a elektronických zařízení.

2.3.2.3 EHSV již doporučil ⁽¹¹⁾, aby byl podporován rozvoj **ekologických veřejných zakázek**, a to: stanovením technického popisu „zelených“ výrobků, počínaje těmi s nejmenším dopadem na životní prostředí; zahrnutím nákladů životního cyklu výrobku či služby do jeho/jejích specifikací; vytvořením vyhrazené databáze, která bude přístupná po internetu; aktualizací směrnic ES o veřejných zakázkách tím, že se do nich zahrnou odkazy na normy, systémy EMS, ekoznačky a ekodesign, a zveřejňováním národních akčních plánů přijetí ekologických veřejných zakázek. Tato podpora by se měla zaměřit zejména na oblast MSP z důvodu jejich významu při rozsahu výroby a zaměstnanosti, v souladu s pozicí Komise, která tyto podniky podporuje.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 224, 30.8.2008, s. 1 *Ekologicky šetrná výroba*, zpravodajka: paní Darmanin.

2.3.3 IKT mají privilegovanou pozici, v níž mohou přispět ke snížení dopadů změny klimatu ⁽¹²⁾, neboť výrobky a služby IKT mohou přispět k nahrazení zboží a omezení cest (např. podpora systémů videokonferencí). Odvětví může také významně snížit použití primárních energií a v důsledku snížit emise CO₂ prostřednictvím mj. zavádění nových způsobů práce (práce na dálku), elektronické faktury, vzdělávání na dálku či používání on-line formulářů.

2.3.3.1 Podniky mohou nalézt nové zdroje příjmů poskytováním řešení IKT v souvislosti se službami, které pomáhají jiným odvětvím k větší účinnosti. V rámci těchto služeb lze:

- podporovat identifikaci a realizaci možností snížit emise skleníkových plynů;
- vypracovat seznam možností snížit emise skleníkových plynů pro podniky či odvětví;
- podporovat v rámci podniků rozvoj projektů zaměřených na energetickou účinnost;
- zjistit možnosti snížení emisí ve službách;

V Bruselu dne 4. prosince 2008

předseda Evropského hospodářského a sociálního výboru
Mario SEPI

- považovat emise skleníkových plynů za ukazatel nákladů a přínosů při vyhodnocování nových projektů.

2.3.3.2 Pro podniky činné v odvětví IKT by mohlo být přínosné zřízení „oddělení pro změnu klimatu“. V rámci své pracovní náplně by tato oddělení mohla:

- podporovat využívání energie z obnovitelných zdrojů a nadbytečné energie;
- zajistit soulad procesů s energetickou politikou organizace prostřednictvím zlepšování energetické účinnosti příslušných procesů;
- stanovit nejlepší postupy, které již byly uplatněny v různých uskutečněných projektech; a podporovat je v budoucnosti;
- navrhnout cíle snížení emisí CO₂;
- hledat osvědčení externí organizace pro svůj systém energetického řízení;
- provádět energetické poradenství a určovat oblasti nejvyšší spotřeby.

generální tajemník Evropského hospodářského a sociálního výboru
Martin WESTLAKE

⁽¹²⁾ Dle údajů Mezinárodní telekomunikační unie (ITU) by toto odvětví mohlo pomoci snížit více jak 48,4 miliónů tun CO₂ v souvisejících odvětvích za předpokladu, že by byla vhodným způsobem uplatněna řešení založená na telekomunikacích (zdraví, městská mobilita, veřejná správa apod.).